

εἶχον δώση ἐπὶ τῆς ἀπουσίας μου εἰς Ἑλλάδα κατὰ τὸ ἔτος 1885.

Κατὰ τὸν Νοέμβριον ἐπεδήμησεν εἰς Βερολῖνον ἡ κυρία Ῥιστόρη, γενικὸν προκαλοῦσα ἐνθουσιασμόν. Καὶ μετὰ χαρᾶς μὲν τὴν ἐπανεῖδον καὶ τὴν ἐπεσκέφθην, καὶ ἐκείνης ἔνεκα ἐπορεύθην καὶ εἰς τὸ Θέατρον, ὃ ἄλλως δὲν ἔπραττον. Ἄλλ' ἴσως ἔνεκα τῆς ψυχικῆς διαθέσεως, εἰς ἣν διετέλουν, δὲν ἐδυνήθην, ὑποκρινομένην τὴν Μαρίαν Ἀντουανέτταν, νὰ τὴν ἐκτιμήσω, ὥς ἄλλοτε.

Ὁ ἐν Λειψία Φρειδ. Βίλχελμ μοὶ ἔγραψε ζητήσας μοι πραγματείαν τινὰ περὶ τῆς προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Εὐρὼν ὅμως, ἦν τῷ ἔπεμψα, λίαν ἐκτενῇ, ἔξεδото εἰς ἰδιαίτερον φυλλάδιον, οὗ ἔπειτα καὶ δευτέραν ἐκτενεσιέραν ἐδημοσίευσεν ἔκδοσιν, ἀμφοτέρως ἀπολύτως εἰς ὄφελός του. Ἐπειδὴ δὲ καὶ πολὺ δὲν ἐμερίμνησε περὶ τῆς διαδόσεως τοῦ ἔργου, τὸ μετὰ τινα ἔτη εὐφυέστατον μὲν, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν ἀπολύτως ἀτηριζόμενον καὶ τριπλασίως ὀγκωδέστερον σύγγραμμα τοῦ Ἐλ. Ἐγγελ, ἐξελήφθη καὶ ἐξετιμήθη γενικῶς, ὥς πρωτότυπον.

Καιρίως ἐθλίβην ἀπολέσας ἐν Δεκεμβρίῳ καλὸν φίλον, τὸν ἄρτι διορισθέντα Πρόσβυν τῆς Γερμανίας εἰς Βουκουρέστιον, ἀλλὰ μὴ προφθάσαντα ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν θέσιν του, κ. Jarmund. Ἐν ταύτῳ δὲ, διὰ λόγους ὑγείας, παραιτηθεὶς, ἀνεχώρει ἐκ Βερολίνου ὁ Πρόσβυς τῆς Γαλλίας, κ. St Vallier, οὗ τότε ἐγνώρισα καὶ τοὺς εἰς ἐπίσκεψίν του ἐλθόντας ἀξιολόγους γονεῖς του.

1880.

Ὁ χρόνος παρήρχετο καὶ τῶν ἑλληνικῶν συνόρων τὸ ζήτημα ἔμενε στάσιμον, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον διαφεῦγον τῶν Δυνάμεων τὸ ἐνδιαφέρον.

Ἐν μιᾷ τῶν ἐσπερινῶν συναναστροφῶν τοῦ Πρ. Ῥαδζιβίλ, πλησιάσας με ὁ Αὐτοκράτωρ, μοὶ εἶπεν ὅτι μετὰ λύπης βλέπει μὴ περατουμένην ἔτι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, εἰς ὃ τῷ ἀπεκρίθην ὅτι πταίει ὁ γείτων μου, δείξας τὸν παριστάμενόν μοι Ῥαδουλάν,

Πρέσβυν τῆς Τουρκίας. Ἐτηλεγράφησα δ' εἰς Ἀθήνας, προτροπῇ καὶ τοῦ Ἀγγλου Πρέσβεως, νὰ σπεύσωσιν εἰς τὸν διορισμὸν τῶν ἐκ μέρους ἡμῶν ὁροθετῶν. Ἀλλ' ἔλαβον εἰς ἀπάντησιν, ὅτι ὁ ὑπὸ φύλῳ κ. Δελιγιάννης, ἀπ' ἐναντίας πασῶν τούτων τῶν προτροπῶν, δὲν συγκατετίθετο εἰς τὸν διορισμὸν.

Ἐκ Περγάμου, εἰς ἧς τὴν ἀνασκαφὴν ἴσως συνετέλεσε καὶ ἡ πρὸς τὸν Κούρτιον παρατήρησίς μου, ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἐκεῖ εὐρεθὲν ἀνάγλυφον, εἶχον ἐν τούτοις πλεῖστα κομισθῇ γλυπτὰ ἀριστοτεχνήματα τῆς πρώτης τῶν Διαδόχων ἐποχῆς, εἰς ἃ, πιθανὸν θεωρῶ ὅτι εἰργάσθη καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Πραξιτέλους. Ταῦτα ἐκίνουν τὸν γενικὸν θαυμασμὸν πάντων τῶν εἰδημόνων. Ἐν ἐκ τῶν μεζόνων αὐτῶν τεμαχίων, παριστῶν γυναῖκα ἐπὶ λέοντος ὠχουμένην, εἶχεν εὖρη, πρὸ ἐτῶν, ὁ ἐκεῖ Γερμανὸς ἀρχιτέκτων κ. Humann, καὶ δωρήσῃ αὐτὸ πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικῷ Συλλόγῳ τῶν Γραμματέων, πρὶν ἢ ὑποπτεύσῃ τίνας ἄλλους θησαυροὺς ἐκρυπτεῖν ἢ γὰρ εἶς ἧς ἦν ἐξοχημένον ἐκεῖνο. Τοῦτο μαθὼν, ἔσπευσα, ἀπ' ἐμαυτοῦ καὶ ἄνευ τινὸς προτροπῆς, νὰ γράψω εἰς τοὺς ἐπιστημοτάτους τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογενῶν, ὡς εἰς τὴν Α. Π. τὸν Πατριάρχην, εἰς τὸν Ἀλ. Καραθεοδωρῆν, εἰς τὸν Καλλιάδην καὶ εἰς τὸν Στ. Ἀριστάρχην, ὅτι θ' ἀπεδείκνυον εὐγενῇ καὶ πεφωτισμένην ἐκτίμησιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ συμφέροντος, ἂν ἐδώρουν καὶ τὸ αὐτοῖς ἀνήκον τεμάχιον τοῦτο πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὅλης σειρᾶς. Μεθ' ἱκανὰς δ' ἀντιλογίας, ὑπερίσχυσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ ἀποψις αὕτη, ὡς ἀφορῶσα τὸ ὑπέρτατον τῆς τέχνης συμφέρον, καὶ τὸ καλλιτέχνημα ἐστάλη, πρὸς μεγάλην χαρὰν καὶ εὐγνωμοσύνην τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἀρχῶν. Ὁ Πρ. Βίσμαρκ, εἰς διπλωματικὸν γεῦμά του διὰ τὰ γενέθλια τοῦ Αὐτοκράτορος, δις μὲν ηὐχαρίστησε διὰ τοῦτο.

Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον εἰς τοῦ Κόμητος Stolberg (Wenigerode) ἐδόθη ὥραία παράστασις δύο κωμωδιῶν (Glückstein καὶ das Schwert von Damokles), ἐν αἷς ἰδίως διέπρεψεν ἡ γραία Pesse Hatzeld, ἡ ἐκ Βιέννης.

Ἐκ Παρισίων ὁ Ἰουδαῖος ἐκδότης Calman Lévy, ὃν μοὶ ἐσύστησαν τινὲς τῶν ἐν Βερολίνῳ ὁμογενῶν μου, μοὶ ἔγραψεν,

ὅτι δέχεται νὰ ἐκδώσῃ ἓνα τόμον γαλλικῶν μεταφράσεων τῶν Διηγημάτων μου· καὶ ἔπραξε τοῦτο, χωρὶς ἐγώ, οὔτε τότε, οὔτε ἄλλοτε νὰ ζητήσω, ἢ λάβω, ὑλικόν τι ὄφελος τῆς ἐργασίας μου, διότι ποτὲ δὲν εἶχον τὴν οἴησιν, ὅτι οἱ ἐκδότες θὰ ἐκέρδιζόν τι ἐξ αὐτῆς. Μόνην δ' ἐξαίρεσιν ἀπετέλει ἡ ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας, διότι καὶ τὴν σύνταξιν καὶ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῆς αὐτὸς ὁ π. Κάλβαρης μοὶ εἶχεν ὑποσχεθῆ, συμβληθεὶς μετ' ἐμοῦ.

Ἐπιδημούντων τότε εἰς Βερολῖνον τοῦ Στρατηγοῦ Κορωναίου, τοῦ δικηγόρου Εὐκλείδου καὶ τῶν κυρίων Τσανετοπούλου καὶ Πολίτου, ἐζήτησα παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης ἄδειαν καὶ συνεπεσκέφθην μετ' αὐτῶν λεπτομερῶς τὰς ἀξιολόγους Φυλακὰς τοῦ Pletzensplatz καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τὰς τῶν ὀλιγοποίνων ἐν Mohabit, εὐχηθεὶς νὰ εὐτυχήσωμέν ποτε καὶ ἐν Ἑλλάδι νὰ ἔχωμεν τοιαύτας ὁμοίας, καὶ ταῦτο ἰδίως συστήσας εἰς τὸν κ. Ζηνόπουλον, εἰς οὗ τὴν νειημοσύνην καὶ τὸ πολιτικὸν μέλλον εἶχον μεγάλην ἐμπιστοσύνην.

Εἰς τὴν γενικὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας, εἰς ᾗ πάντοτε, καθ' ὃ ἀντεπιστέλλων, παρεκαθίμην, εἶχον τὴν φορὰν ταύτην τὴν εὐτυχίαν ν' ἀκούσω ὁμιλούντων τοῦ Λορένсен καὶ τοῦ Μόμσεν.

Ἐπιμελήτριαν τῶν θυγατέρων μου εἶχομεν, κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, συστάσει τῆς κυρίας Μοργενστέρν, τὴν κυρίαν Brause, κυρίαν ἐμβριθῇ καὶ λογίαν, ἣν ἠγαπῶμεν πολὺ, αἱ θυγατέρες μου δ', οὐχ ἦττον καὶ τὸν ἄσχημον μὲν, ἀλλὰ νοήμονα κύνα τῆς Truwalk. Εἰς τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς, κ. Baur, Ταγματάρχου ἐν Φραγκοφόρτῃ ἐπὶ τοῦ Ὅδεο, προσκληθέντες, μετέβημεν καὶ διενυκτερεύσαμεν, καὶ ὑπὸ τὴν φιλόφρονα αὐτοῦ ὁδηγίαν ἐπεσκέφθημεν τοὺς περιπάτους καὶ τὸ Θέατρον· τῇ δ' ἐπιούσῃ, ἅμα ἐξυπνήσαμεν, μᾶς ἐχαιρέτισεν ἐκ τῆς αὐλῆς ἡ στρατιωτικὴ μουσική, προσελθοῦσα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τοῦ πολέμου διακριθέντος ἀρχηγοῦ αὐτῆς, ὃν καὶ αὐτὸς ὁ Αὐτοκράτωρ διέκρινε καὶ ἠγάπα. Τοῦτον, μετὰ τὴν γενομένην ἡμῖν τιμὴν, προσεκαλέσαμεν ἄνω καὶ ἔπινε, μεθ' ἡμῶν, τὸν καφέ του.

Εἰς δ' ἐκ τῶν συνδαιτυμόνων τοῦ δείπνου τῆς προτεραίας, ὁ κ. Kette, ἐπισκεφθεὶς με αὐθις, μοὶ ἔφερε καὶ μοὶ ἔδωρήσατο

ἐν ἑμμετρον δραῖμά του, ἐπιγραφόμενον Caroline Proctli.

Τῇ 20 Μαρτίου (5 Ἀπριλίου) ἀπεβίωσεν ὁ πρὸ ἐτῶν ἐκ μαλακύνσεως τοῦ ἐγκεφάλου πάσχων ἀδελφὸς τοῦ Γενικοῦ ἡμῶν Προξένου, Ἀδόλφος Σοβερνχάϊμ, οὗ ἡ σύζυγος, Ἄννα (θυγάτηρ Magnus, τοῦ προΐσταμένου τῶν Ἰουδαίων τοῦ Βερολίνου), ἐνυμφεύθη μετὰ ταῦτα τὸν Εὐγένιον Λάνδαν, ἀποτελέσασα οἰκίαν πρὸς ἐμὲ πάντοτε φιλοξενωτάτην.

Τότε ἦν, μεταξὺ τῶν ἐν Βερολίῳ σπουδαζόντων, ὁ καὶ ἰατρός κ. Λάμπρος, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐμερίμνησα τὸ κατὰ δύναμιν, συστήσας αὐτόν, ἐπὶ τῶν ἐξετάσεών του ἰδίως, εἰς τὸν καθηγητὴν τῆς Χημείας κ. Hofmann, καὶ εἰς τὸν κ. Ράδοβιτς, καὶ παρ' ἀμφοτέρων ἔλαβον ὑποσχέσεις ὑπὲρ αὐτοῦ.

Τῇ δὲ 27)8 Ἀπριλίου ἐτηλεγράφησα εἰς Ἀθήνας, συγχαροὺς τὴν Α. Μ. τὴν Βασίλισσαν, δι' ἣν ἔτεκε θυγατέρα, ἣτις ὅμως ἀπεβίωσε μετὰ ταῦτα.

Εἰς τὸ Γυμνάσιον τοῦ Φρειδερίκου προσκληθεὶς, παρευρέθην εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παράστασιν τοῦ Αἴαντος, ἧς ὁμοῦ μικρὰ ἐνόησα, τῆς ἀπαγγελίας κατὰ τὴν ἐράσμιον προφορὰν γενομένης. Οἱ χοροὶ δ' ἔψαλλον κατὰ τὴν ἀξιόλογον μουσικὴν τοῦ Bellermann.

Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡ Κόμισσα Schleinitz, ἣν ἐπεσκέφθην, μ' ἔφερεν εἰς πρόσγειον εὐρείαν αἰθουσαν τῆς οἰκίας της, μεταβεβλημένην εἰς πλούσιον ζωγραφικῆς ἐργαστήριον, καὶ μοὶ ἐξήγησεν ὅτι, ὅσάκις ἔρχεται ἐκ Μονάχου ὁ ἐπίσημος καλλιτέχνης Λεμβάχ, τὸν φιλοξενεῖ παρ' ἑαυτῇ, μέρος τῆς ὑπουργικῆς οἰκίας οὕτως μεταρρυθμίζουσα καὶ πολλὰ ἀριστουργήματα εἶδον ἐκεῖ.

Ὁ νέος ἑλληνομαθὴς Ὅθων Ἐλλισσεν, υἱὸς τοῦ ποτὲ μεταφράσαντος τὸν Αὐθέντην τοῦ Μωρέως, μ' ἐπεσκέφθη κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν καὶ ἐδείπνησε παρ' ἡμῖν. Οὗτος δέ, μετὰ ταῦτα, μετέφρασεν εἰς τὴν Γερμανικὴν πολλὰ τῶν ποιημάτων μου.

Ἐγνωρίσθην δὲ τότε καὶ μετὰ τοῦ Lhürsen, ὅστις ἐν Σμύρῃ Προξένος ὢν τῆς Γερμανίας, ἔδωκε πρῶτος τῷ Hamann ἀφορμὴν νὰ εὔρῃ τὰς Περγαμινὰς γλυφάς. Ἡ δὲ κυρία Lhürsen διέπρεπεν ἐπὶ χάριτι καὶ εὐφυΐᾳ ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Τὸ ἔαρ τοῦτο ἦν περίεργον καὶ χαρακτηριστικὸν διὰ τὰ μέρη ταῦτα τῆς Γερμανίας ὑπὸ μετεωρολογικὴν ἔποψιν. Ἐν ᾧ τῇ 3)15 Ἀπριλίου τὸ θερμόμετρον εἶχεν ἀναβῆ εἰς 18° Ρεωμύρου, τῇ 17)29 ἔπεσε χιών.

Ἐπεσκέφθην δὲ δύο ἐκθέσεις, μίαν κυνῶν ὑπὲρ τοὺς χιλίους, ὧν τινες, κυνάρια μάλιστα, σπάνια διὰ τὴν τρίχωσιν καὶ τὸ χρῶμα, ἐτιμῶντο 20,000 Μαρκῶν, περίπου τρισμυρίων δραχμῶν ἕκαστον. Ἡ δ' ἑτέρα ἦν ἰχθυολογικὴ καὶ ἀλιευτικὴ, καὶ εἰς αὐτὴν, προσκληθεῖσα καὶ ἡ Ἑλλάς, δὲν μετέσχε, διότι ὀλίγοι παρ' ἡμῖν ἦσαν οἱ ἐννοοῦντες ὅτι, πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ μέλλοντος, ὃ ἐπιδιώκει, πρέπει νὰ δράττηται περιστάσεως, ἵνα ἐλκύη τῶν ἐθνῶν τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν.

Ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐδέχθημεν καὶ ἐφιλοξενήσαμεν παρ' ἡμῖν τὴν 15ετῇ ὥραίαν Ἑλμαν Bruce, θυγατέρα τῆς Jane, θυγατρὸς τῆς φιλτάτης ἀδελφῆς μου Ραλόυς Σκην, ἐν Δρέσδῃ σπουδάζουσαν.

Εἰς τῆς προίτας Hohenhausen εἶχον γνωρίσῃ, πρὸ τινος, τὴν νέαν Hackesthal, γράφουσαν περὶ δράματα. Ἐν τούτων, διδαχθὲν εἰς τὸ Αὐτοκρατορικὸν θεάτρον, κατεκρίθη καὶ ἀπερῶρδιθη, ἀλλ' ἀδίκως, ὡς ἐγὼ εὔρον, ὅτε ἀνέγνων αὐτά, δι' ὃ καί, ἵνα ἐκφράσω τὴν δικαιοσύνην, ἣν ἀπέδιδον εἰς τὴν φιλότιμον νέαν, ἐπεσκέφθην αὐτὴν ἐπανειλημμένως παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ της. Παραδόξως ὅμως ἡ προσπάθειά μου φαίνεται ὅτι παρεξηγήθη δι' ὃ καὶ κατὰ τὸ Πάσχα, ἐπισκεφθεὶς αὐτὴν αὐθις, ἠναγκάσθην νὰ τῇ ἐξηγήσω, ὅτι ὅλως φιλικὰ καὶ περὶ καὶ ἔτρεφον πρὸς αὐτὴν αἰσθήματα, ὡς καὶ πατρός, ἢ καὶ πάππου εἶχον, ὡς πρὸς αὐτήν, ἡλικίαν. Ἐκτοτε δ' ἐνόμισα περιττὸν νὰ ἐπαναλάβω τὰς ἐπισκέψεις μου.

Λήγοντος τοῦ Ἀπριλίου προσεκλήθην εἰς δεῖπνον τριάκοντα συνδαιτυμόνων ἐν τῷ Ζωολογικῷ Κήπῳ, εἰς τιμὴν διδόμενον τοῦ κ. Hamann, εὐρέτου τῶν Περγαμικῶν ἀρχαιοτήτων. Εἰς αὐτὸ δ' ἐν ἄλλοις, ὡμίλησεν εὐγλωττότατα ὁ μυθιστοριογράφος Ἀουερβάχ.

Τῇ 15)27 δὲ Μαΐου ἔφθασεν εἰς Βερολῖνον ἡ Βασίλισσα ἡμῶν μετὰ τῶν Ἡγεμονίδων Ἀλεξάνδρας καὶ Μαρίας καὶ τῶν

ἄλλων παιδίων, τοῦ Βασιλέως ὄντος ἐν Παρισίοις· καὶ εἰς τὸ Βασιλικὸν πρόγευμα προσεκλήθην μετὰ τῶν θυγατέρων μου, καὶ τοῦ Ῥώσσου Πρέσβεως Σαβούρωφ. Ἐν ᾧ δ' ἐπρογενόμεθα, ἀνηγγέλθη ἐπίσκεψις τῆς Ἡγεμονίδος τοῦ Φρειδερίκου Καρόλου, καὶ ἡ Βασίλισσα ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ τὴν μακροτάτην ἐπίσκεψίν της. Μετὰ ταῦτα δ' εἰς τὴν Α. Μ. ἐξέθηκα τὰς θεωρίας μου περὶ τῆς ὁροθετικῆς γραμμῆς, ἣν ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώξωμεν, καὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἐν ἄλλοις καὶ τῆς οἰκονομικῆς, ἣτις εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐσύμφερεν. Ἐθαύμαζον δ' ἀκούων τῆς Ἀνάσσης ἡμῶν ἐμβριθέστατα ἀντιλαμβανομένης τῶν σπουδαίων τούτων ζητημάτων.

Ἀπῆλθε δ' εἰς Πετρούπολιν ἡ Α. Μ. τῇ ἐπαύριον τὸ ἑσπέρας, ἀναθεῖσα εἰς ἐμὲ τὴν μέριμναν τοῦ νὰ πέμψω τὰς Ἡγεμονίδας μετὰ τῆς παιδαγωγοῦ αὐτῶν, Κομήσης v. den Gröben διὰ Κεῖλ εἰς Κοπεγχάγην.

Τῇ 17)29 Μαΐου λοιπὸν εἰς τὰς 9 τὸ πρωὶ μετέβην εἰς τὸ Αὐτοκρατορικὸν Ξενοδοχεῖον (Kaiserhof), ὅπου διέμενον τὰ Βασιλικά παιδία. Ἐπειδὴ δ' ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦν ἡ τῆς μεγάλης ἐπιθεωρήσεως εἰς τὰ περίξ τοῦ Βερολίνου, εἰς ἣν πάντες οἱ κάτοικοι τῆς πρωτευούσης μετὰ σπουδῆς συνέρρεον, ἠρώτησα τὴν Ἡγεμονόπαιδα Ἀλεξάνδραν, ἣν δὲν ἐπεθύμει καὶ ἐκείνη νὰ ἰδῇ τὴν ἀξιοθέατον τῷ ὄντι παράταξιν, καθ' ὅσον μόνον μετὰ μεσημβρίαν ἐπρόκειτο ν' ἀναχωρήσωσι. Καὶ ἡ μὲν χαρίεσσα βασιλόπαις εἶχε μεγάλην ἐπιθυμίαν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ παιδαγωγὸς αὐτῆς, κόμησσα Gröben, οὐδόλως ἀντέτεινε, διέταξα ἐγὼ νὰ προσέλθῃ μία τῶν εἰς διάθεσιν τῆς Βασιλίσσης τεθειμένων βασιλικῶν ἁμαξῶν, ἵνα μᾶς παραλάβῃ. Ὁ ὑπηρέτης ὅμως, ἐπανελθὼν, ἀνήγγειλεν ὅτι βασιλικαὶ ἁμαξαι δὲν ὑπῆρχον πλέον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, διότι, ἐπὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Βασιλίσσης εἶχε νομισθῇ ὅτι συναπῆλθε πᾶσα ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια. Τότε ἔπεμψα εἰς τὰ περίξ ἁμαξοστάσια, δοὺς τὴν ἐντολὴν νὰ ἐνοικιασθῇ ἀμέσως μία τῶν εὐπρεπεστέρων ἁμαξῶν· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν, μετ' οὐ πολὺ, μοὶ ἀνηγγέλθη, ὅτι ἁμαξαι πρὸς ἐνοικίασιν πλέον δὲν ἔμενον, διότι πᾶσαι ἦσαν ἀπὸ τῆς αὐγῆς ἤδη εἰς τὸ Πεδίον τοῦ Ἀρεως.

Τοῦτο ἦν δυσάρεστον. Ἐκ τοῦ ἐξώστου δὲ ἰδὼν, μεταξὺ τῶν ἀγοραίων ἀμαξῶν, μίαν ἔχουσιν κατ' ἐξαίρεσιν δύο ἵππους, ἠρώ- τησα τὴν Βασιλόπαιδα, ἣν ἔβλεπον θλιβομένην, ἃν θὰ συγκα- τένευε νὰ ἐπιβῇ αὐτῆς. Μοὶ ἀπήντησε δ' ὅτι ἦν προθυμωτάτη, ἃν τὸ ἐπέτρεπεν ἡ κυρία Gröben. Ἀπέτεινα λοιπὸν τὴν πρότα- σιν εἰς αὐτήν, εἰπὼν ὅτι, διὰ τῆς πόλεως, οὔσης ἤδη σχεδὸν ἐρή- μου, θὰ διεβαίνομεν ἄγνωστοι καὶ ἀπαρατήρητοι εἰς δὲ τὸ Πε- δίον τῆς Ἐπιθεωρήσεως ὅτι εἰσὶν ἤδη αἱ θυγατέρες μου, καὶ ἡ Ἡγεμονὶς μετὰ τῆς κυρίας Gröben θέλει ἀμέσως ἐκεῖ μεταβῇ εἰς τὴν ἡμετέραν ἀμαξαν.

Οὕτως ἀπεφασίσθη καὶ οὕτως ἔγινε, τῆς μικρᾶς Ἡγεμονίδος Μαρίας, μὴ συμπαραληφθείσης. Εἰς τὸ Πεδίον τῆς Ἐπιθεωρή- σεως ὅμως, ὅταν ἐφθάσαμεν, ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν σκοπῶν νὰ προχωρήσωμεν περαιτέρω, διότι ἡ εἰσόδος ἀπηγορεύετο εἰς τὰς ἀγοραίας ἀμάξας. Τότε, καλέσας πλησίον ἓνα τῶν ὑπαστυνόμων ἐκεῖ που ἱστάμενον, τῷ εἶπον τίς εἶμαι, καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ εἰπῇ εἰς τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Αστυνομίας, τὸν ἐν τῇ Κυ- βερνήσει σχεδὸν θέσιν ὑπουργοῦ κατέχοντα κ. Μαδάην, ὅτι ἐπι- θυμῶ νὰ τῷ ὁμιλήσω. Εἰς αὐτὸν δ' ἔμπροσθεν προσελθόντα, εἶπον ὅτι ἔχω μετ' ἐμοῦ τὴν θυγατέρα τοῦ Βασιλέως ἡμῶν, καὶ τῷ ἐξήγησα τὴν περίστασιν· τότε αὐτὸς μᾶς ἔδωκεν ἓνα ἀξιωματικόν, ὅστις μᾶς συνώδευσε, καὶ εὐρὼν εὐκόλως τὴν ἡμετέραν ἀμαξαν, μετεβίβασα εἰς αὐτήν τὴν Ἡγεμονίδα μετὰ τῆς παιδαγωγοῦ της, ἐγὼ δ' ἐκάθησα παρὰ τῷ ἀμαξηλάτῃ.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, κατ' ἐπιθυμίαν τῆς Ἡγεμονίδος Ἀλεξάν- δρας, κατέβημεν, ἵνα πεζοὶ καὶ πλησίον ἰδῶμεν καλήτερον τὰ κα- θέκαστα. Ἐπειδὴ δ' ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους, μᾶς εἶδεν ὁ Αὐτοκράτωρ, ἔφιππος ὢν, καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς μετὰ πάσης τῆς συνοδείας του, προσωμίλησε τὴν Βασιλόπαιδα, καὶ μᾶς εἶπε νὰ τὸν παρακολουθήσωμεν, καὶ νὰ ἰδῶμεν καλήτερα· ὁ δὲ Διάδοχος μοὶ εἶπεν ὅτι, ἃν εἶχον εἰδοποιήσῃ ὅτι ἡ Βασιλόπαις ἔμεινε καὶ ἠθέλε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἐπιθεώρησιν, θὰ τῇ ἐστέλλετο ἀμαξα καὶ συνοδεία.

Ἄλλα τοσοῦτο πλῆθος εἶχε παρακολουθήσῃ τὸν Αὐτοκράτορα, καὶ ἅμαξαι ἤρχισαν οὕτω νὰ μετακινῶνται κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν, ὥστε ἡ θέσις ἡμῶν ἀπέβαινεν ἐπικίνδυνος, καὶ δύσκολος ἢ ἀνεύρεσις τῆς ἁμάξης, ἀφ' ἧς εἶχομεν μακρυνθῇ καὶ ἀποκοπῇ. Ἰδὼν λοιπὸν ἐκεῖ πλησίον τὴν ἅμαξαν τῆς Κομήσεως Brühl, Μεγάλης Κυρίας τοῦ Διαδόχου, ἔσπευσα πρὸς αὐτήν, καὶ τὴν παρεκάλεσα νὰ δεχθῇ τὴν μικρὰν Βασιλόπαιδα μετὰ τῆς κυρίας Gröben. Τούτου δὲ γενομένου, ἐπέστρεψα μετὰ τῶν θυγατέρων μου, ὅπως ἐδυνήθην, εἰς τὸ ἡμέτερον ὄχημα. Τῇ 2 δὲ μ. μ. πάλιν μετὰ τῶν θυγατέρων μου, παρέλαβον τὰς Βασιλόπαιδας μετὰ τῆς Παιδαγωγοῦ καὶ τῆς εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῶν ἐλθούσης κυρίας Ῥαδοβιτς, καὶ μετέβημεν εἰς ἐργαστήρια παιγνιδίων. Τῇ δὲ 4ῃ μ. μ. συναπῆλθον μετὰ τῶν Βασιλικῶν παιδίων διὰ σιδηροδρόμου. Ἐπὶ τῆς ὁδοιπορίας δ' ἐνθουσιάζομαι ἀστεῖον παιδικὸν ἐπείσοδιον. Καθ' ὁδὸν ἠθέλησα νὰ προσφέρω εἰς τὰς μικρὰς Βασιλόπαιδας, πρὸς ἀναψυχὴν τινὰ γλυκύσματα, ἃ εἶχον λάβῃ μετ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἡ αὐστηρὰ παιδαγωγὸς ἀντέστη ἐπιμόνως, ἀγνοῶν διὰ τί, καὶ μὴ νον ἐπέτρεψεν ἀνὰ ἓν νὰ λαμβάνῃ ἕκαστη, ὅτε ἀφικνούμεθα εἰς σταθμόν. Εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ εἰς τὴν ἐπιτακτικὴν διάταξιν ἐνεδώκαμεν· ἀλλ' ἡ μικρὰ Ἡγεμονίς συνεχῶς μὲ ἠρώτα, καὶ ἤνοιγε τὸ παράθυρον νὰ ἰδῇ, ἂν ἀπέχῃ ἔτι πολὺ ὁ Σταθμός. Τέλος δέ, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὸν πρῶτον, τῇ προσήνεγκον πάλιν τὸ γλυκὺ κιβώτιον, καὶ δι' ἄκρων τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ λιχανοῦ, ὑπ' ὄψει τῆς παιδαγωγοῦ, ἔλαβεν ἓν ζαχαρικόν· ἀλλὰ διὰ τῶν τριῶν ἄλλων δακτύλων προσέλαβεν ἀφανῶς καὶ ἄλλα τρία ἢ τέσσαρα.

Κατὰ τὰς 8 τὸ ἑσπέρας εἰς τὸν Σταθμόν ἐν Ἀμβούργῳ, μᾶς ἐδέχθη ὁ Πρόξενος κ. Γόρισσεν, ὃν τηλεγραφικῶς εἶχον εἰδοποιήσῃ, καὶ μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς **Εὐρώπης**, ὅπου καὶ προσκληθεῖς, συνεδείπνησε μεθ' ἡμῶν· ἐγὼ δ' ἐτηλεγράφησα περὶ τῆς ἀφίξεως εἰς τε τὸν Βασιλέα εἰς Παρισίους, καὶ εἰς τὴν Βασίλισσαν τῆς Δανίας εἰς Κοπεγχάγην.

Τὴν δ' ἐπομένην ἡμέραν, μετ' ἰδιαιτέρους μου περιπάτους καὶ ἀναγνώσεις, καὶ μετὰ τὸ πρόγευμα, δι' ἁμάξης, εἰς ἣν παρεκάθησε καὶ ὁ Πρόξενος, περιεφέραμεν τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν εἰς τὸν

λιμένα καὶ τὸν ὠραῖον τοῦ Ἀμβούργου Βοτανικὸν καὶ Ζωολογικὸν Κήπον, ὅπου ἰδίως μεγάλως διεσκέδαζον τὴν εὐθυμον Βασιλόπαιδα οἱ ἄλλως ἄγνωστοι αὐτῇ Λάμαι, καὶ μ' ἡρώτα διατὶ τὴν πτύουσι. Γευματίσαντες περὶ μεσημβρίαν καὶ μετὰ τοῦ Προξένου, συμπροσκληθέντος, περὶ τὰς 2 ἀπήλθομεν, καὶ εἰς τὰς 5 ἀφίχθημεν εἰς Κεῖλ, καὶ κατελύσαμεν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον Germania, καὶ περιήλθομεν εἴτα, μέρη τῆς πόλεως πεζοί. Τὸ δ' ἑσπέρας, ὅτε ἀπεσύρθην εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ἀνέγνων ἣν εἶχον φέρη μετ' ἐμοῦ ἀρτίαν μετάφρασιν τοῦ Ναθάν ὑπὸ Ἀφεντούλη. Κρίσεως δ' ἀπέσχον ἐπ' αὐτῆς, διότι καὶ ἐγὼ εἶχον μεταφράσιν τὸ ἴδιον δράμα.

Τῇ ἐπιούσῃ δ', ἀπὸ τῆς αὐγῆς, ἐπεσκέφθη τὸ πλοῖον, δι' οὗ ἔμελον ν' ἀπέλθωσιν αἱ Ἑγεμονόπαιδες, καὶ εἶπον τὰ δέοντα εἰς τὸν πλοίαρχον. Εἴτα δέ, ἀδεία τῆς παιδαγωγοῦ, συνώδευσα τὴν μικρὰν Ἑγεμονόπαιδα εἰς ἄλλον περίπαιον, πρὸς μέρη περὶ ὧν εἶχον ἀκούσιν, ὅτι ἦσαν ἐκ τῶν περιέργων τῆς πόλεως, καὶ εἴτα εἰς ἡχοπλάστεϊον. ἔνθα, ἀγοράσας τὴν προσήνεγκον κίστην ζαχαρωτῶν. Ἐπέμεινεν ὅμως νὰ λάβω ἐγὼ τὴν ἀπαρχὴν αὐτῶν, διότι διῆσχυρίζετο ὅτι ὑπ' ἐμοῦ ἀγορασθέντα ἦσαν κτῆμά μου. Τὰ ἐπίλοιπα δὲ ἐδέχθη εὐμενῶς, καὶ τὰ ἀπεκόμισε, νομίζω, ὡς λαθρεμπόριον.

Ὅτε δὲ περὶ τὰς 11 τὰς συνώδευσα εἰς τὴν ἐπιβίβασιν, βλέπων τινὰ σύννεφα εἰς τὸν οὐρανόν, ἡρώτησα τὸν πλοίαρχον, τί φρονεῖ περὶ τοῦ καιροῦ· μ' ἐβεβαίωσε δ' αὐτὸς ὅτι ἦτον εὐδῖος ὁ ἄνεμος, καὶ ὅτι θὰ ἔχωσιν ἄριστον τὸν διάπλουν.

«Μὴ τὸν πιστεύης», μοὶ εἶπεν Ἑλληνιστὶ ἢ εἰς τὸν διάλογον τοῦτον παρευρισκομένη μικρὰ Ἀλεξάνδρα. «Αὐτοὶ οἱ θαλασσινοὶ πάντοτε αὐτό λέγουν. Τοὺς ἤκουσα πολλάκις, ὅταν ἦμουν μὲ τὸν πατέρα μου».

Ἄλλ' ὁ πλοίαρχος εἶχε δίκαιον. Τῷ ὄντι ὁ διάπλους των ὑπῆρξεν ἡσυχος, ὡς μοὶ ἐτηλεγραφήθη τῇ ἐπαύριον. Ἐγὼ δ' αὖθημερὸν ἐπέστρεψα καὶ ἤμην ἐν Βερολίνῳ περὶ τὰς 8 τὸ ἑσπέρας, καὶ τὴν ἐπαύριον συνώδευσα τὰς θυγατέρας μου εἰς μέγα πρόγευμα μετὰ χοροῦ εἰς τὸ ἀγροκήπιον τοῦ Bleichröder ἐν Charlottenburg.

Πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ κ. Κεϊλερτ ἐτύπου χάρτην δεικνύοντα τὰ διάφορα προτεινόμενα νέα ὄρια διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀπῆλθον τῇ 21)2 Ἰουνίου πρὸς αὐτόν, καὶ τὸν ἔπεισα νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλην γραμμὴν, τὴν τῆς διαιρέσεως κατὰ τὸν ῥοῦν τῶν ὑδάτων. Λαβὼν δὲ τὸ σχέδιον τοῦ οὕτω συμπληρωθέντος χάρτου, τὸ ἀνταποκρινόμενον εἰς ἡν πρότασιν, ὥς μέλος τοῦ εὐρωπαϊκοῦ συμβουλίου, εἶχον ὑποβάλλῃ καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς πολλὰ τῶν ἐπισήμων μελῶν αὐτοῦ, τὸ ἔδειξα διαφόροις τῶν συναδέλφων μου, οἷον τῷ Πρεσβευτῇ τῆς Γαλλίας κ. St Vallier, ὅστις μοὶ εἶπεν ὅτι ἐντελῶς ἐγκρίνει τὴν γνώμην μου, καὶ ἦν πρόθυμος νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ, ἂν ἤθελε συγκροτηθῇ Συνέδριον πρὸς κανονισμόν τῆς ἡμετέρας ὁροθεσίας. Ἐντελῶς δ' ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπείσθη καὶ ὁ φιλέλλην Πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας, Λόρδος Od. Russel. Δὲν τὸ ἀνέβη δὲ καὶ εἰς τὸν τῆς Ἰταλίας, εἰ καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι καὶ ἐπὶ πολλῶν τῷ ἀπεδίδετο, ὁ καὶ ἐτηλεγράφησα εἰς Ἀθήνας, δυσμενὲς διαθέσεις, ὥς πρὸς τὴν προσαύξησιν τῶν Ἰωαννίνων εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι ὑπετίθετο ὅτι αὕτη ἐπωφθαλμία εἰς τῶν μερῶν ἐκείνων τὴν κτῆσιν. Ὁ Πρόεδρος τῆς Αὐστρίας (Suzenyi) μοὶ ἔδειξεν ἐπίσης καλὰς διαθέσεις, εἰ καὶ μὴ ἔχων γνῶσιν τῆς ὑποθέσεως, διότι εἶχεν ἀφικθῇ πρὸ ὀλίγου. Ἐφερα δὲ τὸ σχέδιόν μου εἰς γνῶσιν καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γερμανίας, πρ. Hohenlohe. Προσέτι δ' ἔγραψα καὶ ὑπόμνημα περὶ τοῦ ζητήματος, ὃ ἀνέγνων εἰς πάντας τοὺς ἐπιρροὴν ἐξασκούντας. Ταῦτα δὲ πάντα ἰδιωτικῶς, πρωτοβούλως καὶ ὑπ' ἐμὴν εὐθύνην, διότι οὐδεμίαν εἶχον ὁδηγίαν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως.

Μόνον δὲ τῇ 31)12 Ἰουνίου ἔλαβον παρὰ τοῦ Ὑπουργείου ἔγγραφον, ἀναφερόμενον εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἐν ᾧ μοὶ ἐλέγγετο ὅτι εἰς τὸ Συνέδριον, περὶ οὗ οὐδέν ποτε πρὶν μοὶ εἶχε γνωστοποιήσῃ, πέμπει, ἵν' ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν, τὸν κ. Βραΐλαν.

Καὶ τῷ ὄντι δ' ἔφθασεν ὁ κ. Βραΐλας τῇ 1)13 Ἰουνίου, ἔχων μακρὰς ὁδηγίας δι' ἑαυτόν, οὐδὲν δὲ δι' ἐμέ. Παρουσίασα δὲ τὴν ἐπιούσαν αὐτόν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ εἰς τοὺς Πρόεσβεις, οἵτι-

νες, ἂν συνεκροτεῖτο συνέδριον, θὰ ἦσαν τὰ μέλη αὐτοῦ, καὶ παρὰ πᾶσιν εἶπον ἐγὼ πολὺ περισσότερα καὶ ἐντονώτερα, ἢ ὁ ἐκτάκτως ἀποσταλὲς ἀξιόλογος φίλος μου, ὥς ἦν ἐπόμενον, διότι ἐγὼ εἶχον πολὺ βαθύτερον καὶ μακρότερον μελετήσῃ τὴν ὑπόθεσιν. Τὸ ἑσπέρας δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας λαβὼν, ἀνέγνων τὰς ὁδηγίας, δι' ὧν ἦν ἐφωδιασμένος, αἵτινες οὐδὲν περιεῖχον, ἢ, μετὰ μακρολογίας, ὅτι ἐγὼ εἶχον ἐπανειλημμένως γράψῃ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, καὶ προσέτι τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ἔχομεν ἱκανὸν στρατὸν διὰ τὴν ἐν καιρῷ κατοχὴν τῶν προσαρτηθησομένων χωρῶν. Ἀδέξιον δ' ἔκρινον ὅτι, ἐπὶ τέλους ἀπῆτουν καὶ ὑλικὴν ἐπέμβασιν πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν παραχωρήσεων τούτων, ὥς ἂν ἐξηροῦτο ἀφ' ἡμῶν νὰ διαγράψωμεν εἰς τὴν Εὐρώπῃ, τίνα θέσιν ἔχει νὰ καταλάβῃ, καὶ τοῦτο πρὸς λύσιν τοῦ ἡμετέρου ὅλως δευτερεύοντος ἐπεισοδίου τοῦ μεγάλου πολέμου, εἰς ὃν ἡμεῖς εἰχομεν μείνῃ ἀμέτοχοι. Οὐδὲν δ' ἐν αὐταῖς εὔρον τὸ δυνάμενον νὰ φωτίσῃ καὶ ὁδηγήσῃ Δυνάμεις εἰς τὴν ἀποφασίν των.

Καὶ ἐν ᾧσφ' μὲν παρεσκευάζετο συνδιάσκεψις, καίτοι αὐτῆς ἀμέτοχος, ἐπειδὴ ἀπέβλεπε μέγα ἐθνικὸν συμφέρον, δὲν ἔπαυσα συνδιαλεγόμενος μετὰ τῶν τὰ πλείστα δυναμένων, καὶ τηλεγραφῶν καὶ γράφων εἰς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ τὸν Βασιλέα. Πᾶσα ὅμως ἡ ἐνέργεια τῶν μελῶν περιορίσθη εἰς μίαν μόνον συνεδρίασιν, ἐφ' ἧς ὁ κ. Βραΐλας, συμφώνως πρὸς τὰς ὁδηγίας του, καὶ πρὸς ἃς ἐλάμβανε πανταχόθεν προτροπὰς ν' ἀποστῇ ἐνστάσεων, ἵνα μὴ διακινδυνεύσῃ καὶ ὅτι μᾶς παρεχωρεῖτο, οὐδεμίαν ἐξήσκησεν ἐπιρροήν, καὶ κατ' οὐδὲν μετέβαλε τὰ ἤδη ἀποφασισθέντα, ὥστε καὶ ἐτηλεγράφησεν εἰς Ἀθήνας ὅτι ἡ Συνδιάσκεψις δὲν ὑφίστατο πλέον, καὶ ἡ ἐνταῦθα περαιτέρω διαμονή του ὅτι ματαία ἀπέβαινεν· οὐχ ἥττον ὅμως ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ μέχρι τῆς ὀριστικῆς συντάξεως τοῦ πρωτοκόλλου τῶν ἀποφασισθέντων. Τότε δὲ καὶ ἑσπέραν τινὰ τὸν ὠδήγησα καὶ παρουσίασα εἰς συνεδρίασιν τῆς ἡμετέρας Graeca.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τούτων, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Πρέσβεως τῆς Ἀγγλίας εἰς γεῦμα διὰ τὴν ἐπαύριον, τῷ εἶπον ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὀλιγοφάγος καὶ τὸ μόνον, ὃ θ' ἀπαιτήσω, θὰ εἶναι a large

piece of Turkey, ὃ ἐκεῖνος ἡσπάσθη μετὰ πλείστης εὐθυμίας, καὶ μοι εἶπεν ἔπειτα ὅτι τὸ ἐνέγραψεν εἰς τὰς βιογραφικὰς σημειώσεις του· ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον, ὅτε ἐγευόμην παρ' αὐτόν, προσε-νεγκών μοι τεμάχιον Κούρκου, μ' ἐρώτησε γελῶν, ἂν μοι ἀρκεῖ τοῦτο· τὸν ἠὺχαρίστησα δέ, ἀλλὰ παρακαλέσας νὰ προσθέσῃ καὶ de la Macédoine, ὡς ἄλλως καλεῖται ἡ λεγομένη Ἰταλικὴ σαλάτα, ἣτις ἦν ἐπίσης παρατεθειμένη.

Ἀφίχθη δ' ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἡ ἡμετέρα Βασιλικὴ οἰκογένεια εἰς Βερολῖνον, μεταβαίνουσα εἰς Δανίαν, καὶ ἅπαξ μὲν, προσκληθεῖς, συμπαρεκάθησα μετὰ τῶν ΑΑ. ΜΜ. ἐν Ποτσδάμῃ εἰς τοῦ Διαδόχου τὸ πρόγευμα, ἅπαξ δὲ μετὰ τῶν θυγατέρων μου ἐπρογεύθην παρὰ τῷ Βασιλεῖ. Ἡ Α. Μ. μοι ὠμίλησε, ὡς ἐγκρίνων τὴν ἀποστολὴν τοῦ κ. Βράϊλα· περὶ δὲ τῶν υἱῶν μου, μοι εἶπεν ὅτι διὰ τὸν Ἀλέξην θέσις δὲν ὑπῆρχεν, ὃ ἐγὼ ἤξευρον, ὅτε τῷ ἔγινεν ἡ παρὰ πᾶσαν δικαιοσύνην καὶ παρὰ πᾶσαν ἀρχὴν δικαίου ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας· περὶ δὲ τοῦ Κλέωνος, ὅτι πρὸ πολλοῦ θὰ ἦν Πρέσβυς ὢν, διὰ τῶν δημοσιεύσεων του δὲν εἶχε καταστρέψῃ τὸ στάδιόν του. Κατὰ τὸν Αὐγούστου δὲ μετετέθη ὁ Κλέων ἐκ Βουκουρεστίου, ὡς Ἐπιτετραμμένος εἰς Ἀλεξάνδρειαν.

Ἀναχωρῶν δ' ὁ Βασιλεὺς μοι ἔπεμψε τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Σωτῆρος, ἵνα ἐπιδώσω αὐτόν εἰς τὸν Ἡγεμονόπαιδα Γουλιέλμον, τὸν πρωτότοκον τοῦ Διαδόχου, ὃ ἔπραξα τῇ 2 Ἰουλίου, μεταβὰς εἰς τὴν κατοικίαν του εἰς Ποτσδάμην. Ἐν δὲ τῇ συνδιαλέξει τῷ εἶπον τὴν ἐμὴν δόξαν, ὅτι, ἂν ποτε καταρδεύσῃ ἡ Τουρκία, τὴν Κωνσταντινούπολιν πρέπει νὰ λάβωσιν οἱ Ἕλληνες, διότι τοῦτο ἔσται τὸ συμφέρον τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας.

Τότε περίπου ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, εἰς μίαν συνέντευξιν, ἣν εἶχον μετ' αὐτοῦ, μοι ἔδωκεν ἐπιστολὴν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Βαυαρίας περὶ χρηματικοῦ ὀφλήματος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Βαυαρικὴν Βασιλικὴν οἰκογένειαν, πηγάζοντος ἐκ δανείου, δοθέντος διὰ τὴν οἰκοδομὴν τῶν Ἀνακτόρων. Ἀπεκρίθην δ' εἰς τὸν Πρίγκηπα Hohenlohe ὅτι θαυμάζω διὰ τοῦτο, διότι ἐπὶ ἔτη ὑπάρχας Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν Ἑλλάδι,

οὐδέποτε ἔλαβον διακοίνωσιν ἢ ἤκουσά τι περὶ χρέους τοιούτου ἀνεξοφλήτου. Ἐπειδὴ δ' ὁ Πρίγκηψ Ὁενλόε μοι εἶπεν ὅτι ἡ Βαυαρικὴ Κυβέρνησις ἔπεμψε καὶ δικηγόρον ἐπίτηδες, ἵνα ἐπιμεληθῇ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, τὸν παρεκάλεσα νὰ μοι πέμψῃ τὸν δικηγόρον, ἵνα μοι τὴν ἐξηγήσῃ. Ἐλθὼν δὲ πρὸς με, κατ' ἐντολὴν τοῦ Ὑπουργοῦ, ὁ κ. Sicherer, μοι ἔδωκε καὶ βιβλίον ὅλον συγγραφὲν ὑπ' αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀπαιτουμένου δανείου. Τοῦτο αὐθιμερὸν διατρέξας ὁλόκληρον, ἀνέφερα ἀνυπερθέτως περὶ τῆς ὑποθέσεως εἰς Ἀθήνας, εἰπὼν ὅτι ἡ ὀφειλὴ ἡμῶν ἦν ἀναμφισβήτητος, καὶ ἡ ἐθνικὴ ἀξιοπρέπεια ἀπῆτει, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς ν' ἀναγνωρίσωμεν καὶ νὰ κανονίσωμεν αὐτήν, ἀφ' οὗ, τὸ πολὺ, ἐρευννηθῶσι τὰ εἰς αὐτὴν ἀναφερόμενα Βαυαρικὰ ἀρχεῖα, διότι τὰ ἡμέτερα εἶχον πρὸ πολλῶν ἐτῶν καταστροφῇ ἐκ πυρκαϊᾶς. Ταῦτα παραδεχθεῖσα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἔπεμψε πρὸς τοῦτο εἰς Μόναχον τὸν δικηγόρον κ. Στρέιτ, οὗ ἡ ἐκθεσις ἐπεκύρου μὲν τοῦ χρέους τὴν ὑπαρξιν, ἀλλ' ἐπροσπάθει ἐπὶ τὸ δικηγορικώτερον, νὰ κολάσῃ τὰ περὶ αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐγὼ λαβὼν γνῶσιν αὐτῆς, ἐγνώμοδότησα ὅτι πρέπει ν' ἀποστῶμεν πάσης ἐπεκφυγῆς, καὶ ν' ἀπαντήσωμεν, ὅτι ἡ ἐθνικὴ τιμὴ μᾶς ὑπερέβαλε. Τοῦτο δὲ καὶ παρεδέχθη ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὁ δὲ Βαυαρὸς Ἡγεμονόπαις, εἰς ὃν κληρονομικῶς περιήρχετο ἡ ὀφειλὴ αὕτη, εὐγνωμονῶν ἐζήτησεν οὐχὶ τὸ ὅλον, ἀλλὰ μέρος μόνον τῶν αὐτῶ ὀφειλομένων.

Ἡμέραν τινά, προσκληθεῖς, ἔμεινα παρὰ τῷ δραματουργῷ, πρόφην ἠθοποιῷ, Larronge καὶ τῇ οἰκογενείᾳ του εἰς τὴν ἀγροικίαν του ἐν Ostend. Ἀλλ' εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἔπαυσα πᾶσαν μετ' αὐτοῦ σχέσιν, ὅτε, ἰδούσας καὶ διευθύνων τὸ Deutsches Theater, ἔλαβε νὰ ἐξετάσῃ τοὺς Λ. διὰ τὴν σκηνὴν του, καὶ μοι τοὺς ἐπέστρεψεν ἡκιστα ἄβρωῶς, οὐδεμίαν λέξιν εἰπὼν ἢ γράψας μοι περὶ αὐτῶν.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἰουλίου ἡ κυρία Βαλτατζῆ, μετὰ τῆς νύμφης μου, τῆς θυγατρὸς της Λουκίας, ἔγραψεν εἰς τὰς θυγατέρας μου νὰ ἔλθωσιν πρὸς αὐτάς εἰς Μόναχον, ἵνα συναπέλθωσιν εἰς τὰ λουτρά εἰς Tölz τῆς Βαυαρίας, ἔνθα, ὥς καὶ πρὸ ἐνὸς ἔτους, ἀπῆρχοντο. Τὰς συνώδευσα ἐπομένως, καὶ ἐν Μονάχῳ ἔσπευσα πρὸ

παντὸς νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν ἐπίσημον καθηγητὴν Bursian, αὐτὸν ἐκεῖνον, ὑφ' οὗ, ὥς νέου σπουδαστοῦ πρὸ πλείστων ἐτῶν εἶχον συνοδευθῇ εἰς τὴν τοῦ Ἡραίου ἀνασκαφῆν. Ἐπειδὴ δὲ τότε ἀπό τινος εἰς Βιέννην διέτριβεν ἡ κυρία Ζωὴ Βαλτατζῆ μετὰ τῆς θυγατρὸς τῆς Λουκίας, ἀπῆλθον τὴν αὐτὴν νύκτα ἐκεῖ πρὸς ἐπίσκεψίν των, καὶ κατέλυσα εἰς τὸ αὐτὸ ξενοδοχεῖον, τὸ **Αὐτοκρατορικόν**, εἰς ὃ ἤξευρον ὅτι κατῴκουν, ἀφικθείς τὴν αὐγὴν, ὅτε ἐκοιμῶντο ἀκόμη. Ὡς δ' ἠγέρθησαν, μὲ εἶδον μετὰ μεγάλης ἐκπλήξεως, καὶ ἐγὼ μετ' ἐκτάκτου χαρᾶς εἶδον τὴν ἀρχαίαν μου φίλην, πρότυπον πάσης χάριτος καὶ πάσης ἀρετῆς, καὶ τὴν θυγατέρα τῆς, ἣν εἶχον ἀφήσῃ παιδίον καὶ ἀνεύρισκον νεάνίδα σπανίας ὥραιότητος. Συνεπεσκέφθημεν δὲ τὸ Αὐτοκρατορικὸν Θησαυροφυλάκιον, πολλὰ ἰδόντες ἐκεῖ ἀδαμαντοκόλλητα καὶ ἄλλα πολυτελέστατα κοσμήματα.

Ἀφ' οὗ δὲ συνεγεύθημεν μετὰ τῶν κυριῶν, καὶ ἐδέχθησαν ἐκεῖναι τὰς ἐπισκέψεις τοῦ Ὑψηλάντου, τῆς μητρὸς τοῦ καὶ ἄλλων Ἑλλήνων, ἀπῆλθον τῆς Βιέννης ἐγὼ δὲ, μείνας εἰς μίαν ἡμέραν, ἐπεζήτησα, ἀλλὰ δὲν εὔρον τὸν Προεβερστὴν τῆς Ῥωσσίας, πρόην ἐν Βερολίνῳ συνάδελφόν μου κ. Οὐβρίλ. Ἀπελθὼν δὲ πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Hyermerley, συνδιελέχθημεν διὰ μακρῶν μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν συζητηθέντων ἐν τῇ Συνδιασκέψει· εἶτα δέ, μετὰ τοῦ ἐκεῖ διατρίβοντος κ. Stengel, περιῆλθον πολλὰ τῆς πόλεως, οἷον τὸν Volksgarten, ἔνθα ἐπανεῖδον, ὃν ὥς παιδίον εἶχον θαυμάσει, μετὰ τοῦ Θησέως τοῦ Καννόβα, τὴν ἐκκλησίαν ἣν κοσμεῖ σύμπλεγμα τοῦ αὐτοῦ, τὸ τότε νεωστὶ ἰδρυθὲν ἄγαλμα τοῦ Beethoven κτλ. Τὸ δ' ἐσπέρας ἀπῆλθον, ἐπιστρέφων εἰς Μόναχον. Ἐκεῖ δέ, τὴν ἀφίξίν μου μαθὼν, ἦλθε μετὰ χαρᾶς πρὸς ἐμὲ ὁ Μ. Σίχερερ, πλήρης εὐγνωμοσύνης, διότι ἔδωκα πέρας εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Βαυαρικοῦ δανείου, καὶ μὲ περιέφερεν εἰς τὸν Βοτανικὸν Κήπον, ἵνα μοὶ δείξῃ ἐκεῖ φοίνικα ἐκτάκτου καὶ γιγαντιαίου ὕψους. Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἔφθασα εἰς Tölz, ὅπου μὲ εἶχον προλάβῃ ἡ κυρία Βαλτατζῆ μετὰ τῶν θυγατέρων μου, καὶ ἐκεῖ, ἐν ἄλλοις, ἐγνωρίσθην μετὰ τοῦ κ. Guodschmidt, Αὐτάρχου τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου τῆς Σαξωνίας.

Ἐν τῷ Βαυαρικῷ χωρίῳ Ὀβεραμεργάου παριστῶνται, ἀνὰ πᾶσαν δεκαετίαν κατ' Αὐγουστον δραματικῶς τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ, κατ' ἔθος ἀρχαῖον ἑξακολουθοῦν, οὐ μόνον ἀπαρამειώτως, ἀλλὰ καὶ μετὰ πασῶν τῶν βελτιώσεων, ὅσας παρέχει ἡ σκηνικὴ καὶ ἡ δραματικὴ τέχνη· αἱ παραστάσεις δ' αὗται ἄπειρον πλῆθος θεατῶν προκαλοῦσαι ἐκ πασῶν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἐξ Ἀμερικῆς, ἐπαναλαμβάνονται, ἵνα ἐπαρκέσωσιν εἰς τὸ πλῆθος τῶν θεατῶν, καθ' ἑκάστην ἐπὶ μῆνα ὁλόκληρον, καὶ συντελοῦσιν, οὐκ ὀλίγον, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ χωρίου καὶ τῶν περιούκων. Καὶ τῆς ἠθικῆς δ' αὐτῶν διαμορφώσεως εἰσὶν ἰσχυρὰ ἀφορμή, ζωηρὸν διατηροῦσαι τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν κατοίκων.

Τῶν παραστάσεων τούτων ἐποχὴ ἦν τὸ ἔτος τοῦτο (1880). Ἵνα λοιπόν, μὴ στερηθῶμεν τοῦ σπανιωτάτου τούτου θεάματος, αἱ θυγατέρες μου καὶ ἐγώ, μετὰ τῆς φίλης Ἀμερικανικῆς οἰκογενείας Price καὶ ἄλλων τινῶν γνωσίων, ἐπέβημεν ἀμάξης, ἐχοῦσας 12 θέσεις, διήλθομεν διὰ τῆς πόλεως Pattenkirchen, ἀνέβημεν πεζοὶ τὸ ἀποτομώτατον ὄρος Ettelberg, μέχρι τοῦ ἀρχαιοτάτου μοναστηρίου Etthal, ἀφ' οὗ καὶ ἐν τῷ μεσαιῶνι προέκυψεν ἡ θρησκευτικὴ ἐκείνη παράστασις, καί, μετὰ 10 1/2 ὥρας, ἐφθάσαμεν εἰς Oberamergau. Ἵνα εὐρωμέν που νὰ καταλύσωμεν, εἶχον γράψῃ ἐκ Tölz, πρὸς τὸν Δήμαρχον, διότι ξενοδοχεῖα, οἰκίαι, καλύβαι, πάντα ἤδη πρὸ πολλοῦ κατείχοντο. Μοὶ ἐπρομήθευσε δὲ καταγώγιον οἶον δήποτε, παρὰ τινι γραίᾳ χωρικῇ, ἥτις, ὅταν τὴν ἠρώτησεν εἰς τῶν Ἀμερικανῶν συνοδοιπόρων ἡμῶν, ἂν οἱ ξένοι δὲν γελῶσιν ἐνίοτε, χλευάζοντες τὰς παραστάσεις ταύτας, ἀπεκρίθη, ὀργιζομένη, ὅτι τοῦτο θὰ ἦτον ἡ ἐσχάτη ἀσέβεια, διότι ὁ λαὸς τοῦ χωρίου, ὡς σπουδαιότατον θρησκευτικὸν καθήκον ἐκτελεῖ αὐτάς. Ἐμάθομεν δὲ καὶ παρ' ἄλλων, ὅτι, οἱ διαδραματίζοντες τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν πρωτίστων μαθητῶν, ἐκλέγονται πάντοτε μεταξὺ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ τῶν ἐντιμοτάτων κατὰ τὸν χαρακτῆρα ἐκ τῶν χωρικῶν, καὶ τοῦτο θεωρεῖται, ὡς τιμὴ ἕξοχος. Προσέτι μᾶς ἐρῶρέθη ὅτι, μεταξὺ τῶν παιδίων, τὰ ἐπιμελῆ καὶ τὰ εὐτακτα ἡμεΐβοντο, καταταττό-

μενα ἐν τῇ χορείᾳ τοῦ λαοῦ, τοῦ παρακολουθοῦντος τὸν Χριστόν, τὰ δὲ τιμωρίας κριθέντα ἄξια, κατηριθμοῦντο μετὰ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἰούδα, καὶ τοῦτο πολὺ συνετέλει εἰς τὸ νὰ ἐξάπτη παρ' αὐτοῖς τὴν φιλοτιμίαν πρὸς τὸ καλόν.

Τῇ 29 Ἰουλίου (8 Αὐγούστου), ἡμέρα Κυριακῇ, ἀπὸ πρωΐας μὲν ἐγὼ ἐπεσκέφθην τό, ἐπὶ μεμονωμένου λόφου, ἀνεγεροῦν Ἑλληνοπρεπὲς μνημεῖον, εἰς τὸν οὐ πρὸ πολλοῦ ἀποβιώσαντα Βασιλέα Μαξιμιλιανόν. Εἶτα δ' ἐπορεύθημεν εἰς τὸ ἀμέσως ἐκτὸς τοῦ χωρίου κείμενον Θέατρον, οὗ αἱ πρῶται θέσεις ἐτιμῶντο δραχμῶν 10... Τὸ Κοῖλον, δεκτικὸν μέχρις ἑξακισχιλίων θεατῶν, ἦν ὑπαιθρον, πλὴν τῶν ἀνωτάτων σειρῶν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἡ θεὰ ἐξετείνετο εἰς τὰς κορυφὰς τῶν γραφικωτάτων ὀρέων, ἅτινα ἑκατέρωθεν τὴν ὑψηλὴν κοιλάδα τοῦ ὄροπεδίου ὀρίζοντα, ἐφαίνοντο ὡς μεγαλοπρεπέστατον μετασκήνιον.

Ἡ ποράστασις, ἀρξαμένη μετὰ κανονοβολισμοὺς καὶ μουσικὴν, περιελθοῦσαν τὸ χωρίον, διήρκεσεν ἀπὸ τῆς ὀγδόης ὥρας τῆς πρωΐας μέχρι τῆς πέμπτης μετὰ μεσημβρίαν, μετὰ διαλείψεως μιᾶς μόνον ὥρας κατὰ μεσημβρίαν, ὅτε ἄριστα ἐγεύθημεν μετὰ πολλῶν ἄλλων τῶν θεατῶν, εἰς τοῦ ξενοδόχου καὶ συγχρόνως Δημάρχου Λάγγε. Ἡ διασκέυή τῆς σκηνῆς ἦν ἐξαίρετος, πολλάκις παριστῶσα βαθείας ὁδοὺς κατὰ παντοίας διευθύνσεις, ἐξ ὧν προήρχετο, ἢ δι' ὧν ἐκυκλοφόρει, πολυπληθὴς ὄχλος Ἰουδαίων, χαρακτηριστικωτάτην ἔχων τὴν ἐνδυμασίαν. Οἱ ἡθοποιοί, πάντες χωρικοί, οἱ πλεῖστοι γεγυμνασμένοι ἀξίως τῶν ἐπισημοτέρων σκηνῶν· ἡ ὀρχήστρα, μᾶλλον ἀφελής, συνίστατο καὶ αὐτὴ πᾶσα ἐκ χωρικῶν, καὶ ὁμοίως ὁ χορός, ὅστις, ἐξ ὀκτὼ νέων καὶ ὀκτὼ νεανίδων συγκείμενος, ἐτάττετο, ὅσάκις ἦδεν, εἰς τὸ προσκήνιον εἰς μίαν γραμμὴν, μετ' ἀποστάσεως τινῶν ποδῶν μεταξὺ ἐκάστου τῶν ἀποτελούντων αὐτόν. Ἦν δ' ἡ ἐντύπωσις τῆς πάσης παραστάσεως τοσοῦτον ἐπιβλητικὴ καὶ κατανυκτικὴ, ὥστε, εἰ καὶ διήρκει 8 1/2 ὥρας ὥρας, πάντων τῶν ἑξακισχιλίων παρόντων θεατῶν ἡ προσοχὴ ἦν καθ' ὅλον τὸ διάστημα ἀτενεστιάτη, καὶ οὐδ' ὁ ἐλάχιστος θόρυβος, οὐδὲ πνοὴ καὶ ἡκούετο μεταξὺ αὐτῶν. Ὅτε, εἰς τὸν ἱερὸν δεῖπνον, ὁ Χριστός, χωρὶς λέξιν νὰ λέγῃ, φέρον

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ εἰς τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἕτερον, τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, ἡ παρατεταμένη αὕτη σιγή, ἥτις εἰς πᾶν ἄλλο θέατρον μονότονος θὰ ἐφαίνετο, ἐκεῖ συνεῖχεν ἰσχυρῶς τὰς καρδίας, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν προσώπων ἐπεφαίνετο ζωηρότατον τὸ ἐνδιαφέρον.

Εἶχε δὲ δι' ἐμὲ τὸ Ὀβεραμεργάου καὶ ἄλλο θέλγητρον, ὅτι μοὶ ἀνεπόλει καὶ τὴν ἐκεῖ ἐκδρομὴν μου μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Στρατιωτικοῦ Σχολείου, ὅτε ἀπεφοίτων αὐτοῦ, καὶ ζητήσας ἀνεῦρον καὶ ἀνεγνώρισα τὸ ξενοδοχεῖον Stern, εἰς ὃ εἶχομεν τότε καταλύση.

Ἀπελθόντες δὲ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν, διενυκτερεύσαμεν εἰς Πα-
τενκίρχεν, ὅθεν, τὸ πρωῒ, ἀπεθανυμάσαμεν τὰς περιστοιχιζούσας
ἡμᾶς χιονοσκεπεῖς κορυφὰς τῶν Ἀλπεων, καί, πρὸ τῆς ὥραίας
λίμνης Wachelsee διελθόντες, ἐπεστρέψαμεν τὴν ἐσπέραν εἰς Tölz.
Ἀλλ' ἡ νύμφη μου, κατὰ συνταγὴν τῶν ἱατρῶν, ἰδίως τοῦ Schan-
zenbach, εἶχε μεταβῆ δι' εἰδικὰ τινὰ λουτρά, εἰς Aibling. Ἐκεῖ
λοιπὸν μετ' ὀλίγον τὴν παρηκολούθησαμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐσχε-
τίσθημεν μετὰ τοῦ Συνταγματάρχου Ράδοβιτς, ἀδελφοῦ τοῦ
φίλου μου Ὑφυπουργοῦ, τῆς λαμπρῆς ἀδούσης συζύγου του,
καὶ τῶν γονέων αὐτῆς, Gerson, Ιατροῦ ἐκ Φραγκφούρτης,
ὥραϊαν ἑπαυλιν παρὰ τὸ Aibling κεκτημένων. Ὁμοίως ἐγνω-
ρίσθη καὶ μετὰ τοῦ Hofrath Döffling, ὃν ἔπειτα ἐπανεῖδον
καὶ ἐν Μονάχῳ, κατοικοῦντα εἰς τ' Ἀνάκτορα τοῦ Βασιλέως
Λονδοβίκου. Κατὰ πᾶν δὲ τοῦτο τὸ διάστημα ἐξηκολούθουν τὴν
μετάφρασιν τοῦ διὰ τὴν Ἑστίαν μυθιστορήματος.

Τὴν 6)18 διήλθομεν πᾶσαν, ὥς καὶ τὴν ἐσπέραν εἰς τὸ ἀγρο-
κήπιον τοῦ Schanzenbach, νυμφεύοντος τὸν υἱόν του, καὶ ἔχον-
τος περὶ τοὺς 30 προσκεκλημένους εἰς δεῖπνον καὶ εἰς χορόν, εἰς
ὃν συνεχόρευσαν, κατὰ τὸ ἐκεῖ ἐπικρατοῦν ἔθιμον, καὶ οἱ ὑπη-
ρέται καὶ αἱ ὑπηρέτριαι.

Μίαν τῶν ἐσπερῶν ἐπεσκέφθην καὶ τὸ Θέατρον τοῦ πολυχνίου
Ἀϊβλιγκ, μικρὸν μὲν, ὥς ἦν ἐπόμενον, χωροῦν 100 θεατάς, ἀφελὲς
καὶ ἄκοσμον, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐπαρκὲς διὰ τὸν ἐκεῖ πληθυσμόν.

Μετὰ τῆς νύμφης καὶ τῶν θυγατέρων μου μετέβην, ἐπὶ μίαν
ἡμέραν, εἰς τὸ 3 1/2 ὥρας ἀπέχον ὥραϊον κτῆμα τῆς εὐπόρου καὶ

εὐγενοῦς κυρίας Silcher, παρ' ἧ καὶ διενυκτερεύσαμεν. Τῇ δὲ 13)25 παρευρέθημεν εἰς δημοτελεστάτην ἑορτήν, τῆς 700ετηρίδος τῆς τῶν Βιττελσβάχων ἡγεμονίας.

18 Ὅτε δέ, μικρὸν μετὰ ταῦτα, ἐπεστρέψαμεν εἰς Βερολῖνον, μᾶς ἐπεσκέφθη, ἐκ Σουηδίας, ἡ ἀνεψιά μου κυρία Dixon μετὰ τῶν θυγατέρων της. Λυπηρὰ δὲ μᾶς ἦλθεν ἀγγελία, ἡ τοῦ θανάτου τῆς ἐπ' ἀδελφῇ ἀνεψιάς μου Τζένης. Καὶ τῆς ἐγγόνου μου δέ, τῆς θυράτρως τῆς φιλτάτης Ζωῆς μου, μᾶς ἐπέμφθη ἐλεεινὴ φωτογραφία, ἀνθ' ἧς ἀντεπέμψαμεν μικρά τινα δῶρα· ἑκτοτε δ' ἐπὶ μακρόν, οὐδὲν πλέον περὶ αὐτῆς ἐδυνήθημεν νὰ μάθωμεν, εἰ καὶ πάντοτε ἐρευνῶντες,

Ἐξ Ἀθηνῶν δὲ μοὶ ἀνηγγέλθη, ὅτι ὁ υἱός μου Εὐγένιος κατετάχθη εἰς τὸν στρατὸν διὰ τὴν κατὰ τὸν νόμον ὑποχρεωτικὴν μονοετῇ τότε ὑπηρεσίαν.

Τῇ 31 Αὐγούστου (12 Σεπτ.) ἀφίχθη καὶ ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν μετὰ τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, καὶ ἐπαίνειν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἐφ' ὧν καὶ ἑκάστην εἶχον τὴν τιμὴν νὰ τοὺς βλέπω καὶ ὑπὸ τῆς Ἀ. Μ. παρουσιάσθην εἰς τὸν Προέχοντα τῆς Κεμβριζης. Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς των, τῇ 3)15 Σεπτεμβρίου. ἐκάθησα εἰς τὴν Βασιλικὴν τράπεζαν, παρατεθεῖσαν ἐν τῷ Σιδηροδρομικῷ Σταθμῷ (Anhalten), εἰς ὃν ἀφίχθη καὶ ἡ Βασίλισσα τῆς Δανίας, ἵνα συνοδοιπορήσῃ μετὰ τῶν σεβαστῶν συγγενῶν της. Ἐκεῖ ἦλθον εἰς τὴν Σταθμόν, πρὶν ἢ ἀπέλθῃ ἡ ἀμαξοστοιχία, καὶ αἱ θυγατέρες μου, φέρουσαι διὰ τὰς μικρὰς ἡγεμονίδας, ὥραϊαν ψευδῇ ἀνθοδέσμην, ἐγκλείουσιν ἐκλεκτὰ γλυκίσματα. Ἀλλ' ἡ βασιλικὴ παιδαγωγός, Κόμησσα v. d. Gröben, μετ' αὐστηρότητος ἀτόπου καὶ δυσαρέστου, δὲν ἤθελε νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτὰς νὰ δεχθῶσι τὸ γλυκὺ δῶρον. Τῆς κυρίας ταύτης ἡ διαγωγή καὶ ἡ μέθοδος ἀνατροφῆς ἐφαίνετο ἐν γένει ἄκριτος καὶ ἀδέξιος, καὶ πολὺ δὲν διήρκεσεν ἡ ἐν τῇ Αὐλῇ διαμονή της.

Ἀφικομέναις δ' εἰς τὸν Σταθμόν τὰς θυγατέρας μου, πρὶν ἢ ἔτι ἰδῶσι τὴν Βασίλισσαν, πρεσβυτίς τις κυρία τὰς ἐπλησίασε καὶ ταῖς προσωμίλησεν. Ἐκλαμβάνουσαι δ' ἐκεῖναι αὐτὴν ὥς τινα τῶν ὀπαδῶν ἢ τῶν ἀνωτέρων θεραπαινίδων τῆς Αὐλῆς, τῇ ἀπῆντησαν

ἀναλόγως. Ἐγὼ δὲ τοῦτο ἰδὼν, ἔσπευσα πλησίον των καὶ ταῖς εἶπον Ἑλληνιστί, ὅτι εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῶσι μετὰ τῆς Βασιλίσσης τῆς Δανίας· εὐτυχῶς δὲ τοῦτο ἐν καιρῷ, ὥστε νὰ λάβωσιν ὕφος εὐλαβέστερον, πρὶν ἢ παρατηρηθῇ.

Ἐπεμψα δ', ἐν τούτοις, εἰς τὸ Conversations Λεξικὸν τοῦ Meyer ἄρθρον περὶ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, δεκτὸν γινόμενον.

Ἐν τῇ κοινωνίᾳ τότε κατὰ πρῶτον ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ γνωρίσω τὴν ἐκ Ῥωσσίας ἀφιχθεῖσαν ὡραίαν καὶ εὐφυᾶ κυρίαν Prachenstein, θυγατέρα τοῦ Βερναρδάκη, ἣτις εἶχε στερεὰν πίστιν εἰς τὸν πνευματισμόν, καὶ ἔλεγεν ὅτι κοινωνεῖ μετὰ τῶν **μεγάλων πνευμάτων**. Μοὶ διηγήθη δ' ὅτι, 12ετὲς κοράσιον, ἔγραψεν ὑπὸ τὴν ὑπαγόρευσιν τοῦ πατρὸς της (Βερναρδάκη), ὁλόκληρον τόμον κατὰ τὸ ὕφος καὶ τὸ γράψιμον αὐτοῦ!!

Διὰ τοῦ Γενικοῦ ἡμῶν Προξένου, ὅστις ἦν Ἰουδαῖος, ἐγνωρίσθην μετ' Ἰουδαϊκῶν οἰκογενειῶν, τῶν πλείστων διακεκριμένης ἀγωγῆς, καὶ ἀδίκου, καὶ ἐκ προκλήψεως ἰδιοτελείας προερχομένην, ἔκρινον τὴν κατ' αὐτῶν ἐξέγευσιν τῆς κοινῆς γνώμης. Ἐξ αὐτῶν ἦν καὶ ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Πρωσσίας, κ. Eïsenmann, οὗ ἡ σύζυγος δὲν μοὶ ἔκρουπτεν, ἦν εἶχε φιλοτιμίαν τοῦ νὰ εἰσαχθῇ, εἰς τὴν ἀνωτέραν κοινωνίαν, καὶ ἰδίως τὴν Αὐλικήν. Εὐπορωτάτη δ' οὖσα καὶ ἐλευθεριώτατα καταβάλλουσα ὑπὲρ τῶν πενήτων, κατετάχθη εἰς ἀγαθοεργὸν ἑταιρείαν, διατελοῦσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Διαδόχου. Προσκληθεῖσα λοιπὸν ποτε εἰς συνεδρίασιν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις, ἐπορεύθη περιχαρὴς ἐκεῖ, ὡς ἡ ἰδία μοὶ διηγήθη. Βλέπουσα ὅτι ἡ συνεδρίασις δὲν ἤρχιζεν, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν, καὶ ἔμαθεν ὅτι περιεμένετο ὁ μέλλων νὰ προεδρεύσῃ αὐτῆς, καὶ ὅτι οὗτος ἦν ὁ ἱεροκέρυξ τῆς Αὐλῆς Stocker, κεκηρυγμένος φανατικὸς ἀντίπαλος τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀπὸ ἄμβωνος πολλάκις ὁμιλῶν κατ' αὐτῶν, μεθ' ἥκιστα χριστιανικῆς ἀγάπης. Τότε ἡ κυρία Eisenmann ἠγέρθη, εἰποῦσα ὅτι δὲν μένει εἰς συνεδρίασιν, ἥς προεδρεύει ὁ ἱερεὺς οὗτος, καὶ εἰς οὐδεμίαν προτροπὴν ἐνδοῦσα, ἀνεχώρησε, καίτοι ἐκτεθειμένη εἰς τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ ἐφελκύσῃ ἐφ' ἑαυτῆς ἀνωτάτην δυσμένειαν.

Κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους τούτου ἤρχισα διορθῶν, διὰ προσθαφαιρέσεων, τὴν Ἱστορίαν τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας διὰ δευτέραν ἔκδοσιν. Ἄλλ' ὁ ἐκδουὺς αὐτὴν Κάλβαρης ἠρνήθη τὴν συγκατάθεσίν του εἰς αὐτήν, ἐν ὅσῳ εἶχε καὶ ἓνα μόνον τόμον εἰς πρώτης ἀπώλητον, ἂν καὶ οὐδὲν ἔπραττε διὰ τὴν διάδοσιν αὐτῆς.

Λήγοντος τοῦ ἔτους, παρευρέθην ἐν τῷ Γυμνασίῳ Γουλιέλμου εἰς παράστασιν Ἑλληνιστί, κατὰ τὴν κορακιστικὴν **ἀνερασμίαν** προφοράν, τοῦ Οἰδίποδος τοῦ Σοφοκλέους, καὶ παρακαθήμενον εἶχον τὸν Πρίγκηπα Διάδοχον τοῦ Μάϊνινγεν, εἰς ὃν δὲν ἀπέκρουσα τὴν περὶ τῆς προφορᾶς ἐκτίμησίν μου. Εἰς αὐτὸν δ' ἔπεμψα τὴν ἐπιούσαν τὴν ἄρτι ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ Schottländer μετάφρασιν τοῦ Δούκα ὑπὸ Ellissen.

Ἐκ Λειψίας ὁ ἐκδότης Schalk, ἀποτιθέμενος νὰ τυπώσῃ τὴν **χειρίδα** τοῦ Schiller εἰς διαφόρους γλώσσας, μοὶ ἔγραψεν ἐρωτῶν με, ἂν ὑπάρχῃ καὶ Ἑλληνική. Ἐπιοτίμησα δέ, ἀντὶ νὰ τῷ ἀπαντήσω ἀρνητικῶς, νὰ μεταφράσω ἐγὼ αὐτήν, καὶ τῷ τὴν ἔπεμψα, ὥστε ἐξεδόθη κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ ἐπομένου ἔτους.

Βαθεῖαν λύπην εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ Βερολίνου, ἰδίως δὲ καὶ εἰς ἐμέ, ἀπετέλεσεν ὁ περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἐξ ὀξείας νόσου ἐπελθὼν θάνατος τοῦ συναδέλφου μου Πρέσβεως τῆς Βυρτεμβέργης Βαρώνου Μοστίτζ, ὅστις, ὥς καὶ ἡ εὐγενὴς οἰκογένειά του, φιλίας αἰσθήματα ἔτρεφε πρὸς ἐμέ.

1881.

Καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ προλαβόντος ἔτους, ὥς καὶ κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ 1881, ἐξηκολούθει ἡ διπλωματικὴ πάλη μεταξὺ τῶν Τούρκων, ἀρνούμενων τὸ κύρος τῆς Βερολινείου συνθήκης, ὥς πρὸς τὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα παραχωρήσεις αὐτῆς, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ἧς αἱ διεκδικήσεις δὲν μοὶ ἐφαίνοντο διαπρέπουσαι ἐπὶ δεξιότητι. Δὲν ἔπαυσα δ' ἐγὼ λέγων